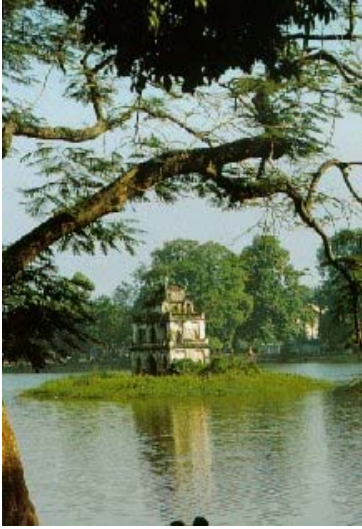


Cây xanh hồ Gươm



Hồ Gươm với vẻ đẹp cổ kính, nên thơ là một phần linh hồn của Hà Nội, nơi dừng chân của khách thập phương. Cây xanh quanh Hồ Gươm, từ cây gạo, vông, lộc vừng, tểch đến liễu, phượng, si, sấu... đều tạo nên vẻ đẹp quyến rũ, nguồn cảm hứng sáng tác thơ ca, nhạc, họa bao đời, tô điểm thêm cho viên ngọc quý của Thăng Long nghìn năm văn vật.

Hồ Hoàn Kiếm từng mang tên hồ Lục Thủy, hồ Tả Vọng và Ngũ Vọng... đã tồn tại cùng Thăng Long - Hà Nội giữa đất trời và trong lòng người mấy nghìn xuân thu đắp đổi Hồ là một phần linh hồn của người Hà Nội, nếu không nói là của bất cứ một người Việt Nam nào (ai đến Hà Nội mà chẳng phải một lần thăm Hồ Gươm - Hoàn Kiếm).

Hà Nội vẫn hút hồn du khách và mỗi chúng ta về mái cây óng ả, những con đường, dù rằng chưa thể nhiều cây xanh bằng một số thành phố khác trên thế giới Nhưng, riêng con đường quanh Hồ Gươm, thì đã thành thân thiết với cõi lòng người Hà Nội Có điều, nó cụ thể ra sao, có khi vất vả đời thường, ta lãng quên, ta bỏ lỡ một lời trao đổi. Xin bắt đầu từ cửa đền Ngọc Sơn xuôi về phía nam, tức bờ phía đông của hồ.

Hồ Gươm có 2 cây gạo, một ngay cổng đền (vừa chết vì quá cổ, được trồng thay bằng một cây mới mang từ Hà Tây về, phải trăm năm nữa mới xù những mắt gốc như cây cũ) và một cây nữa xế vườn hoa I Gandhi đang lực lưỡng, trổ hoa, đỏ chói cuối xuân. Có 2 cây sung, một trên núi đá giả sơn, gầy guộc nhưng vẫn vươn lên, và một xế cửa nhà Đền, cạnh mấy cây Sưa (không phải cây Sưa) hoa trắng muốt mới tàn. Hai cây sung này không bị những vết chém ngang chém dọc như những cây sung của làng quê mà người ta hay lấy nhựa dán thái dương chữa cảm.

Gần chân Tháp Bút, có một bãi vông, gồm 7 cây cứ oằn mình lên, (một cây nữa là 8 lại lạc sang nhà Thủy Tạ). Lá vông như cây bài chuẩn trong cỗ tú lơ khơ, hoa đỏ chói chang thay màu hoa gạo khi nắng hè non lấp ló.

Ta lang thang ít bước chân sẽ gặp 2 cây lộc vừng quý hiếm. Một cây đơn độc như cây "thế" khổng lồ, chỗ con đường Trần Nguyên Hãn gặp hồ thiêng. Nó như con ngựa tung bồm, chồm vó còn đang hăng phi nước đại, đến đây gặp làn nước xanh rờn nên đành dừng bước. Mỗi năm xuân thu nhị kỳ, cây thả hoa đỏ vào mặt hồ thành tám thảm lung linh rập rờn theo sóng, lúc đạt xuống Hàng Khay, khi lan man lên chân cầu Thê Húc. Một cây nữa hợp quần 9 gốc, sát mép nước, cứ choãi mình soi bóng như cố uống lấy những tầng mây lãng đãng trong lòng hồ.

Cũng khoảng này, có 4 cây gỗ tểch khổng lồ (không kể đôi ba cây non mới trồng, hàng chục năm chưa vươn lên được). Lá tểch to như chiếc quạt nan, quạt giấy, thứ quạt mà nữ sĩ Hồ Xuân Hương phải thảng thốt viết thành:

*"Mười bảy hay là mười tám đây
Cho ta yêu dấu chẳng rời tay.."*

Ngửa mặt lên trời, ta gặp ngọn nào cao nhất chiếm không gian bát ngát, là nó đấy, cạnh đôi ba cây "mỡ", không biết tên thực nó là gì, nhưng mùa đông trụi lá, để phô ra những quả nâu già giống hạt cái mỡ nhà chùa, nên người Hà Nội, nhất là trẻ thơ và thi sĩ, gọi nó theo hình, nên thành "cây mỡ".

Ta đi thêm, ta thả hồn ta vào con đường ven hồ thơ mộng, gặp Tháp Hòa Phong, mà chiếc bình sành trên đỉnh còn hứng rượu từ trời rót xuống cho nghiêng ngả niềm say, ta thấy 2 cây si già rung những làn râu chưa bạc (có một cây bị đổ được cứu sống nhờ sức con người).

Góc hồ này từng có quán hoa hình vòng cung, mà nhà thơ Thanh Tịnh nói đây là chỗ nhìn toàn cảnh Hồ Gươm rõ nhất và đẹp nhất, có 40 gốc liễu thướt tha xòa tóc. Nó có lẽ là thế hệ liễu thứ ba chẳng, khi trước đêm toàn quốc kháng chiến, bao nhiêu cây đổ để góp thêm sức mạnh. Sau hòa bình được trồng lại, nhưng trận bão tới bởi bể gục kiếp cây non và rặng liễu thướt tha này mới trồng lại lần nữa từ vài chục năm nay, đang thanh xuân thiếu nữ.

Rải rác đó đây, ta gặp những chiếc ô xanh, gốc thẳng mà xò xanh cao tít, đó là 11 cây cọ, loài cây trung du đã cắm rễ sâu vào đất thiêng Hà Nội, xa cố đô Phong Châu để quen cùng thủ đô yêu dấu Có cây đã chết, có cây mới được dặm thêm, nên con số

này sẽ theo thời gian mà thay đổi. Ta đã đứng phía bờ tây con hồ đầy trời và đầy gió, mượt mà và lỏng lẻo hồn ta. Không kể 5 cây me phía bên đường Lê Thái Tổ, thì bờ hồ, có một cây muồng hơi phần đơn côi lẻ bóng, cạnh mấy cây dái ngựa (xin đừng coi là chữ thô tục) và đôi ba cây vàng anh hoa chùm màu vàng, cuối xuân từng bùng, có những cái cánh rụng xuống, tựa tựa chiếc chong chóng trẻ thơ.

Đếm kỹ hay không cần đếm, cây bàng lá rậm, mùa xuân thấp nển, mùa đông gửi thư màu đỏ cho đời, có đến 17 cây xa, gần thấp thoáng. Đứng một chỗ nào đó, nhìn sang bờ phía đông, ta gặp một chiếc dù xanh vượt trội. Đó là cây dừa dâu duy nhất, thì ra nó mọc ngay cạnh cây gạo, mà đi gần ta không nhận thấy.

Vượt qua nhà Thủy Tạ xây năm 1940 đến chỗ đài phun nước, tức Quảng trường, Đông Kinh Nghĩa Thục, 1 cây đề lao xao gió hè, mỗi chiếc lá một hình tim mỏng mảnh non màu đồng điệu, sẵn sàng rung động khi nhẹ một làn gió lướt qua...

Quanh hồ, nhội, sấu, đa, phượng, bằng lăng, cây sữa, muồng, vàng... còn chen vai nhau tỏa xanh mát rượi. Nhiều cây còn nghịch ngợm, cứ thò những ngón tay lá xuống mặt nước mà đùa chơi, ngày nắng hoa tím chen hoa đỏ, lá xanh như bất tận... kể cả những quả sấu lửng lơ như nốt nhạc ghi vào nền trời để những ca công nhạc sĩ ve sầu nỉ non, rền rĩ đàn vĩ cầm.

Những chàng lực sĩ Xà cừ nơi hồ phía tây đôi khi ngó xuống mấy cụ già chơi cờ thế nhưng im lặng, không hề mách nước theo kiểu "cờ ngoài bài trong" như thông lệ. Quãng này là mát nhất của một vòng hồ gần hai nghìn thước, tức ba nghìn bước chân đi dạo. Quanh hồ không một bóng cau hay bóng dừa. May ra còn đôi ba khóm tre khẳng khiu và rặng chà là cạnh 4 cây tếch.

Có ai người Hà Nội lại không một lần đi quanh Hồ Gươm? Đó là lúc lòng đầy tâm sự, là lúc hai hồn tìm nhau trao nhau nửa lời chưa nói hết, hay sau một trận "đĩa bay" hôm cơm không lành canh không ngọt. Cũng có thể đó là du khách hay ai kia tỉnh xa hò hẹn một lần cùng Hà Nội. Một triệu hoàn cảnh khác nhau đều có thể gặp Hồ Gươm với tâm trạng vui buồn, và có lẽ ít ai nghĩ đến những cây gì đang phả hơi mát xuống cho mình kỷ niệm một đời..

Cây quanh hồ là kho tàng quý báu đời đời của Hà Nội mến thương.

Băng Sơn

(Tạp chí Hà Nội ngày nay - Hương Quê Online)